

AZ ORSZÁGOS RÉGÉSZETI ÉS EMBERTANI TÁRSULAT 1882. ÉVI PÉNZTÁRI SZÁM-
ADÁSAINAK KIVONATA.

<i>Bevétel:</i>		<i>Kiadás:</i>	
Pénztári maradvány 1881-ről...	1188.94	Igazgatási költségek...	614.91
Alapítványi befizetés ...	100.—	Kiadványok ...	788.28
Alapítványi kamatok ...	55.—	Postabérek ...	37.77
Fvdfjak ...	895.19	Tőkésítés ...	308.91
Értékpapírok kamatai ...	317.67	Kiküldetések ...	40.75
Összes bevétel frt	2556.80	Rendkívüli kiadás ...	14.60
		Összes kiadás frt	1805.22
Bevétel...	2556.80		
Kiadás...	1805.22		
Készpénz...	751.58		
<i>Vagyon:</i>			
Értékpapírok ...	5400.—		
Készpénz ...	751.58		
	frt 6151.58		

Hogy ezen pénztári kivonat az 1882. évi általunk megvizsgált számadásokkal megegyez, bizonyítjuk.

Budapest, 1883. január 12-én.

Deák Farkas,
számvizsgáló.

Dr. Réthy László,
számvizsgáló.

Br. Nyáry Jenő, társ. II. elnök.

Dr. Tergina Gyula,
számvizsgáló.

AZ ORSZ. RÉGÉSZETI ÉS EMBERTANI TÁRSULAT F. É. FEBRUÁR HAVI ÜLÉSÉNEK
J E G Y Z Ö K Ö N Y V E.

Az országos régészeti és embertani társulat f. évi február hó 13. d. u 5 órakor tartotta ez évben második havi ülését a m. t. akadémia kis termében Pulszky Ferencz elnöklete alatt.

Első előadó dr. Fröhlich Róbert volt, a ki az agathyrsekről értekezett. Értekezése egész terjedelmében nyomtatásban fog megjelenni.

Utána Szendrey János a diósgyőri őskori barlang-ásatásokról szóló jelentését adta elő. Előadó a társulat költségén és megbízásából kutatta át a diósgyőri őskori barlangot, s erről szóló jelentését társulatunk folyóiratában veszik t. olvasóink.

Ezzel az ülés véget ért.

Budapest, 1883. február 13.

Pulszky Károly. társ. tit.

ÁSATÁSOK A DIÓSGYŐRI BARLANGOKBAN.*

Mindenki érzi, tudja ma már, hogy a világ története többé nem az ó-kori classikus népek a görögök és rómaiak s még csak nem is az egyiptusiak történetén kezdődik, hogy a biblia időszámítása többé meg nem áll, — hogy ama roppant időköznek, mely a geologia ismert rétegeinek alakulásától, a jégáraktól, az özönvíztől, a mamuttól kezdve a történelmi korszakig lefolyt, szintén története van. Története, melyet különösen az ember szereplése szempontjából megteremteni, a roppant időközt epochákra osztani s az őskor reánk maradt nevetlen emlékeiből s kihalt állatvilága és emberi társadalma csontvázaiból ama korszakok *erkölcsi emberét* rekonstruálni ismét az ősrégészettan hivatása.

Azt a sok problémát, melyet az őskori leletek elénkbe tárnak, kifogná különben megfejteni?

* Fölolvastott az orsz. rég. és embertani társulatnak február 13-án tartott ülésében.

Homér Iliásának dalait, a heroikus ó-kori költő hőskölteményeit, *Schliemann* régészeti ásatásai Trója falai között csaknem történelemmé avatják.

Ki fogja valaha az emberiség különböző népeinek őstörténetét, a nagy népvándorlás lefolyását megírhatni pusztán nyelvészeti összehasonlítások alapján? Nagyra becsülöm, habár nem fogadom is el teljesen az összehasonlító nyelvészet tudományát, még úgy sem mint azt a kitűnő német tudós *Müller* megalapította. De kérdem, és azt hiszem méltán kérhetem, vitte-e csak annyival is előre tudásunkat ama homályos korban, mint azt a régészet tudománya tette?

Ismereteseek a vaskos kötetek és bennök az elkeseredett harcz, melyet éppen nemzetünk őseredetének és rokonságának felderítése érdekében két nyelvészeti tábor vív. És kérdem tudjuk-e azért, hogy a török-tatárok, vagy a finnek-e édesebb testvéreink?

A mithra-cultus emlékei hazánkban, vagy *Torma Zsófia* erdélyi ásatásainak eredményei, melyek oly csudálatosan megegyeznek *Schliemann* trójai ásatagaival: a kapocs Erdély és Ilion tárgyai között, nem ily problema-e?

Herodotus II-ik könyvében azt mondja, hogy a hellenek eredetileg nem görögök, — hanem jasves; azaz szászok. — Bármilyen furcsán hangzik is a mai kritikai történetírás fülébe e mondás, — ott van, meg van írva. — Ezzel bizonyára csak bonyolódottabbá lesz a kérdés.

Vagy vessünk csak egy pillantást a mi nemzetünk őstörténetére és még mindekkorrig bizonytalan rokonságára. — Eredetileg hét nemzetségből: a magyar jász, kun, haram (palócz), székely, vaal és uz családokból állott. Jelképes nemzeti czímerül s az egyes törzsek önállósága kifejezésül a hét oroszlánt használták, — melyet csakugyan négy mezőben még az arany bulla pecsétjén is ott találunk.

Egész sora emlékezik az ó és középkori íróknak arról, hogy a mai Anglia ősnépei ugyanazonosak az Ázsiából előkerült scitha népekkel; ki tudná ma hirtelenébe e kérdést eldönteni? De az tény, hogy a nemzetiségi eredet kifejezésül Anglia czimerében a britt oroszlánok mai napig is teljes számban díszlenek; míg a magyar nemzeti czimerből végképen eltűnt emlékezetök és csak négy üres pályájuk maradván meg, melyek utóbb négy folyam nevét kapták.

Ime csak egy pár vonást vetettem oda a kérdések roppant sorozatából, a melyek megfejtésében a nyelvészet mellett bizonyára a mi tudományunkra vár az oroszlánrészt.

A jelen alkalommal ott keressük fel az embert, hol az még legfeljebb szűk-körü családjában küzd a természet ridegsége ellen; hol az idők vihara elől szintén a természet adta menedékhelyre, a sziklák barlangjaiba vonul. E barlangokról, illetőleg azok képződéséről földrajzi tekintetekben is szólnom kell.

A barlangokat rendszerint a víz alkotja. A kréta- és különösen mész-sziklák belseje némely helyen lazán tömörült. A felülről folytonosan leszivárgó víz a meglazult kőzet szemcséit valamely hasadékon át lassankint elhordja, mígnem ott üreg képződik. Ez üreg előbb csak a leszivárgó esővíznek lesz gyűjtő medenczéje, majd egy patak szakad belé s ez végzi be, amit a cseppvíz megkezdett. Az üreg helyén egész sorát a barlangoknak alkotva meg. A folyóktól és patakoktól ázott e barlangok korántsem szabályos síkátorok. A repedések s a különböző keménységű sziklakőzet okozza, hogy a barlangok itt-ott széles csarnokokká tágulnak ki, másutt meg keskeny síkátorokká szorulnak s labirintyszerűen összevissza kanyarognak. Az üregeket nagy víz idején gyakran betölti a víz, mely ilyenkor nagy tömegével oly roppant nyomást gyakorol a falakra, hogy annak teteje beszakad. A leomlott sziklát ismét szemenként a folyó tisztítja ki. E földalatti folyók és patakoknak is megvannak a maguk zuhatagjaik, tavaik, kanyargásaik, szigeteik, ezek is áradnak és apadnak, van kis és nagy vizök. De egészben véve jóval érdekesebbek a fölszíni vizeknél. Ha azután forrásuk elapad, vagy fönt valahol egy medrökbe szakadt szikla más irányt ad folyásuknak, vagy valahol új üregre lelve, egy emelettel mélyebb rétegre esnek alá — elhagyják földalatti régi medröket s a kiszáradt régi talaj a

barlangok szellős csarnokainak egész sorát tárja föl az ember és oda menekülő állatok előtt.

De csakhamar a legtöbb barlangban új tényező kezd működni, mely megkeskenyíti őket, sőt gyakran egészen el is rekeszti. Ezen tényező megint csak a víz, még pedig az, mely a felső rétegek óriási szűrőjén keresztül cseppenként beszívárog. A mészkő-tömeget átjárván, minden vízcsepp bizonyos mennyiségű szénsavas meszet old fel, mely miután maga a víz a szabad légen elpárolgott, a barlang bolthajtásain hagy annak oldalán maradt vissza. A leeső vízgyöngy a kőn egy piczi fehér gyűrűt hagy; ez a cseppkö csírája. Jön egy második vízcsepp, kissé megremeg a gyűrűn, leesik s maga után ő is ott hagy egy vékony mészréteget. Így követi véges végtelenig egyik csepp a másikat, mindegyikök egy kevés mésztől szabadul meg, s így lesznek hosszú idő múlva a törékeny csövek, melyek köré mészlerakódások üledeknek. A fölepről alábocsájtkozó függöny csúcsa lassankint eléri a földről felemelkedő hegyeket s ezekkel egyesülve, a téres üregeket lassankint apróbb és apróbb kamarákra osztja fel, hol a működő, soha nem nyugvó hatalomnak jelenlétéről a gyenge nesz tanúskodik, a mint a boltozatos ívek alatt a vízcseppek óraszerű pontos időközben alácsepegnek, mint a homokóra, kimérve az évek végtelen sorát. És e közben tudjuk, mily tündériesen díszíti fel e cseppkö-barlangokat a bolthajtásaikról leszárgó víz. A földön kevés oly szép és megragadó látvány van, mint eme földalatti csarnokok, melyeknek fehér vagy különféle színű oszlopzatait, számtalan függőnyeit, ragyogó jegezeit és a legkülönfélébb, mintegy elfátyolozott képszbrokhoz hasonló alakcsoportjait a szövétnekek füstje még el nem undokította.*

A legnagyobb cseppkö-barlang, melyet ismerünk, Kentukhyban a mamuthbarlang. Számos barlanggal bír ezenkívül Francia-, Angolország és Belgium, továbbá Krajna és Istria, mely utóbbi helyen leghíresebb a Pestoina, vagy Adelsbergi barlang, hazánkban pedig az aggteleki barlangról bizonyára mindenki hallott.

A barlangok titokzatos sötétségétől való félelem sokáig visszatartotta a tudósokat az azokban való kutatástól, míg nem az angolok, francziák és németek uttorokul léptek fel e téren is. Egymást felül muló tudományos eredményekkel kutatták át a gailenreuthi, kentucky, brixhami, abbevillei, kenti és perigorádi barlangokat *Cuvier, Buchland, Schmerling és Dawkins*.

A kutatásoknak csaknem egybehangzó eredménye volt, hogy a kihalt ásatag iramszarvas, hosszú szőrű mamuth és barlangi medve csontjaival együtt ember használta durva kőszközök, majd emberi csontok is oly körülmények között találtattak, melyek kétségtelenné teszik, hogy ezen állatokkal egy időben élt már az ember is. Természetes, hogy e messze fekvő, inkább már csak geologiaiilag meghatározható kor, — midőn mint az említettem állatok jelenléte bizonyítja Közép-Europa egészen elűtő klímával bírt a maitól, — hogy hány ezer évvel előzte meg időszámításunk kezdetét, még eddigelé csak hozzávetőleg sem volt meghatározható.**

Hazánkban daczára, hogy barlangokban jóformán bővelkedünk, kevés ősrégészeti szempontból nevezetes lelet merült fel. Mindjárt első helyen kell azok között említenem a társulatunk tudós alelnöke báró *Nyári Jenő* úr ő méltósága által megásatott s valóban páratlanul nevezetes tudományos leleteket eredményezett aggteleki barlangot. Ugyancsak tudományunk szempontjából nevezetes barlangok, hol ásatások történtek, a *Majláth Béla* és *Lóczy* urak által megásatott liszkovai és barát-hegyi, továbbá a straczenao, porácsi, haligóczi, a bihari és nádori barlangcsoportok.

Bizonyára megérthetik tehát a szaktársak örömemet, midőn hírt vettem a múlt tavaszon, hogy Borsod vármegyében a diósgyőri, úgy nevezett magyar Tempe völgyében kőfejtés közben egy barlangra akadtak és ott egy cseppkövel bevont emberi koponyát találtak. Azonnal írtam összes azon a vidéken lévő ismerőseimnek, meg-

* *Elisée Reclus*: A földgömb életjelenségeinek leírása. I. k. 263—4. lap.

** *Lubbock*: Történelem előtti idők. *W. Boyd. Dawkins*: Die Höhlen und die Ureinwohner Europas. *Hellwald*: Vorgeschichtliche Mensch.

kerestem a megye alispánját s az illető járás szolgabíróját, hogy a leletet mentsék meg a mi számunkra, — magam is, mihelyt dolgaim csak engedték, a hely színére utaztam. A barlang kicsiny nyílását, melyen még ember nem férhetett be, megmutatták ugyan — de a koponyát, — mint azt már a munkások rendszeren szokták, — úgy szét vágták, hogy egy porczikáját sem tudtam megkeríteni.

Késő ősszel, október hó végén, másodszor utaztam le Diósgyőrbe azon elhatározással, hogy rendszeres ásatásokat eszközöltessek. Az első barlang kinyitásához, melyben a koponyát találták, 14-én kezdtünk. Előző nap estétől fogva szakadt a hideg őszi eső. A vármegye alispánja s a járás szolgabírája által előzékenyen kirendelt közmunkával mind a mellett neki fogtunk a dolognak. A szűk bejárást délre a bányász-munkások többször löporrobbantással tették járhatóvá, a leszakított sziklákat eltávolíttatva, délután egy órakor bocsájtkoztam a kisded barlangba. Az egésznek ürméretét 30 köbméterre becsülöm. Közete szilárd mészkő, belső falazata kristályosan csillámló sárgás csepkővel van bevonva. Teljesen érintetlen tiszta, mintha az egész hab, vagy czukorból volna. Falai símák, minden melléküregek nélkül. Talaja porhanyó csepkőváladék, minden lépésre tompán dobog, bizonyosságú, hogy alatt új üreg van. A talajt ásatni kezdvén, minden kapavágásra szétmállott porhanyó csontrészek emeltettek ki, melyek minden rendszer nélkül telítették a talajt. Egészben egy darabot sem emelhetvén ki, hogy állat- vagy embercsontok-e, azok megállapítható nem volt. E közben három lábnyira haladván lefelé, az üreget a beszívárgó víz töltötte meg, lehetetlenné tévén a további kutatást. Az egész délutánt hasztalan kísérletekkel töltöttük el. Mihelyt az említettem mélységre értünk, a víz felbugyogott s meghiúsította ez úttal az eredményes ásatást.

Másnap kora reggel az előbb leírttól, mintegy száz méternyire a diósgyőri várkastély regényes romjaival szemben nyíló második barlanghoz siettünk,

Sokszoros és fokozott kíváncsisággal léptem ez üregbe. Igazolja ezt, hogy ember emlékezet óta az a monda él a közel vidék népénél, hogy e barlang tulajdonképen alagút, melyen által a diósgyőri várból az egri várba lehet jutni. Másrészt gyermekkorom óta emlékezem, hogy akár hányszor voltam itt, a barlang mindig színig volt vízzel, annak kristály tiszta vizéből oltván szomját a város közel fekvő negyede. Most mintegy két, harmad fél év óta a víz egyszerre csak eltűnt, a barlang pedig annyira kiszáradt, hogy a község alkalmasnak találván, annak előcsarnokát a bíró számára pinczévé alakíttatta által.

Ez előcsarnok körülbelül olyan kiterjedésű, mint az előbb leírt egész barlang, csakhogy jóval magasabb és szabályos négyszög alakú. Fala szintén csepkő, azonban a víz hatása folytán sötét zöldesbarna színű.

Az előcsarnok délkeleti oldalán a talajtól mintegy egy méternyi magasságban van a barlang két méter szélességben nyíló első folyosója. E folyosó talaja észrevehetőleg lépésről lépésre, emelkedik felfelé, viszont ez emelkedéssel arányban mind szűkebbé lesz. Úgy hogy utóbb már csak hason csúszhatni előre, míg száz tizenkét méternyi távolságban végképpen járhatatlanná lesz, jól lehet a sötét nyílás arra hagy következtetni, hogy a különben is meglehetősen magas hegy belsejében még bizonyára újabb barlangok nyílhatnak. Úgy e folyosó talaja, mint falazata erősen ki van mosva a víz által, bizonyosságú, hogy az előcsarnokot éveken keresztül betöltő víz ez úton folyt ide. Visszafelé jövet egy helyen, hol a főfolyosóból jobbra és balra mellékágak futnak be a hegység mélyébe, de mindannyian oly szűkek, hogy ember nem férhet rajtuk keresztül — a jobb oldali falazatban egy fülkeszerű üreget pillantottam meg. Bele nyúlva, onnan egy kerekded őskori *öröklő* fele töredékét vettem ki. Az öröklő anyaga szilárd trachitos homokkő, mely a teljesen mészközetű Bükk vidékére bizonyára messze földről kerülhetett. Egyik fele a használattól vályuszerűen ki volt koptatva.

Az előcsarnok nyugati felén két, illetőleg három méternyi magasságban ismét két folyosó nyílik egymás felett, azonban felmászván oda, láttam, hogy ezek is csak pár ölnyre járhatók, azután végképpen összeszűkülnek. Az egész barlang képződé-

sét megvizsgálva, világos, hogy itt azon esettel állunk szemben, midőn a barlangok visszaképződnek, vagyis a tágas, nagy üregeket a leszivárgó csepkő lassankint mind jobban, jobban összeszorítja.

Visszatérve az előcsarnokba, annak közepén széles árkot mérve, keresztbe munkásaimmal ásatni kezdtem. Számítva eleve a netalán felfakadó vízre, a városban két szivattyút kerítettem. A felső réteg humussal telített állóvízi iszap volt, minden növényi maradvány nélkül. Egy lábnyi mélységben azután a legkülönbözőbb állati csontok kerültek elő, nagyobbára kevésbé régiek, bizonyosságul, hogy a víz valahonnan felülről hozta magával. Három lábnyi mélységben egy emberi hátgerincoszlop-csont emeltetett ki, rendkívül szivagos állapotban, az enyvtartalomnak csaknem teljes hiányával, mi annak nagy régisége mellett bizonyít. Úgy ezt mint a többi csontokat dr. *Sassy János* barátom, társulatunk tagja, határozta meg, ki behatóan foglalkozik anthropologiai tanulmányokkal s ásatásaimnál mindvégig a legnagyobb önfeláldozással segédkezett.

Negyed fél lábnyi mélységben kezdett mutatkozni a hamúval és őskori cseréptöredékekkel telített culturréteg. Azonban ezzel egyidejűleg felszivárgott a víz is. A vízzel telt üregek felett most a szivattyúkat hozattam mozgásba. Míg ezek a vizet szívták ki, addig az ásókkal mélyítették az üreget. Azonban ez is hiú kísérletnek bizonyult. Amint mélyebb rétegre szálltunk alá, a víz oly mennyiségben és erővel buggyant fel, hogy a szivattyúk merítő képességét végkép legyőzte. Be kellett már itt látnunk, hogy ha igazi eredménnyel akarunk eljárni, a legközelebbi nyár legszárazabb időszakát kell választanunk.

A talált őskori tárgyakon kívül, mi az ember itteni tartózkodását bizonyítja, egyszersmind a fentebb érintett mondát is megdöntöttük, hogy t. i. innen Egerig lehetne menni.

Részemről a helyi viszonyok pontos tanulmányozása után hiszem, hogy a hegy belsejében nagyobb szabású barlangcsoport fekszik, melyhez az út járhatóvá tenni némi fáradsággal, nem nagy feladat volna. E körülményt kellő módon Borsod vármegye közönségének is figyelmébe ajánlottam.

Hátra volt még programmom utolsó pontjának beváltása. Az u. n. «Kecskegyűlő» barlang megásatása. — Míg a két előbbeni barlang, hogy úgy mondjam szűz talaj volt, melyet előttünk senki sem kutatott át; addig a «Kecskegyűlő» évtizedek óta ismeretes barlang ugyan, de tudományos kutatások ebben sem eszközöltek.

Diósgyőr mezővárosától mintegy egy óra járásnyira a Bükk rengetegeinek közepén az u. n. «Királykút» forrás közvetlen közelében fekszik e nagy fontosságú telep. Bejárata egy ferde állású derékszögű háromszöget ábrázol s csaknem teljesen hasonlít az aggteleki barlang kapuzatához. Az előcsarnok azonban tudunkra adja, hogy nagyszabású barlang előtt állunk. A mintegy 25 méter hosszú tornáczívei fent 20 méternyi magasságban sötétlenek. Ez előtornácz falán még a csepkő-képződés nem észlelhető, síma mészsziklák azok. A tornácz befelé hirtelen előbbi szabályos téglány alakjától eltérve, megkeskenyedik. Míg e szorulaton átérve, ismét hirtelen és a tornácznál sokkal nagyobb arányokban kiszélesül. Jobbra egy 10 méter magas félköríves kapuzat sötétsége tátong, melyen egy patak gyors hullámai sietnek ki, végig folyván az egész barlang talaját. Balról pedig két méternyre emelkedését tapasztaljuk a talajnak. A patakon és annak keskeny partján gázolva, többször forduló, néhol csak 3 méter magas s két méter széles folyosóban járunk, mely egy negyed órnyi hosszúság után bezáródik, míg maga a patak a kőzet felsőbb rétegéből bugyog ott fel. A folyosó falai szilárd képződésű csepkővek, melyek között itt ott szabályos és erős fényű mészpát-jegeczek ragyognak elő.

Visszatérve a közép csarnokba, valóban szép látvány tárul elénk. A hatalmas csarnok gyönyörű csepkő függőnyei 30—32 méter magasságban függenek fejünk felett. Fent a főfalazatban két üreg sötétlik, figyelmeztetve bennünket, hogy oda fent a barlangok egy újabb emelete van. Az alsó üreg nyílásán, amint aláömlött a mésztar-

talmú víz, a csepkő egy tizenöt méter magas gyönyörű tömeget képez, mely a barlang talaján elfutva, úgy néz ki, mint egy megfagyott vízzuhatag.

Ennek a zuhatagnak a tövében a legnagyobb örömmel láttuk, hogy egy *sírláda* (dolmen) áll.

Az egésznek alakja szabályos téglány, két méter hosszú, egy méter széles, s fél méter magas. Lapos-részben természetes s részben durván faragott kőlapokból van összeállítgatva és befedve. A kövek anyaga a barlang hajdani falazatáról lefe-szített csepkő-réteg, zöldes trachit és néhány palalap, — mely utóbbi két kőzet pár kilométernyire e helytől, mint a felületre törő kőzet, csakugyan elő is fordul a Bükkben.

A dolmen keleti sarka le volt ütve, ugyanott a tetőzetet képező fedőlapok is hiányoztak. Mohón kutattunk benne — de fájdalom a sírláda, noha alján némi csontporladékszerű sárgás föld még most is volt, — ki volt rabolva. És pedig annál barbárabbul, mert mint biztosan hiszem, nem is emberi kezek, hanem állatok pusztították azt el.

Szokás levén a Bükkbe a közeli községek sertésnyájait makkoltatás végett az erdőre hajtani, e nyájakat éjjelre hideg és esős időben rendszeren e barlangba hajtják be. Lehet képzelni, hogy mit művelnek azok ott.

Úgy az itt leírt dolmenre, mint általában a barlangokban találtatni szokott kősírokra nézve véleményem az, hogy azok korát az ősrégészettanban felvett idő-számítás, illetőleg korszakok keretén belül meghatározni igen nehéz. Hazánkban tudtommal az aggteleki barlangon kívül egyebütt nem fordultak elő. Az aggteleki barlang dolmenje* pedig szerintem semmi esetre sem kőkori, alighanem valamelyik bujdosó nép újkori temetkezése. — E hozzávetőleges kor-meghatározáshoz bizonyára a kősírban talált csontváz van hivatva az adatok túlnyomólag számbavehető részét szolgáltatni. — A mi dolmenünkénél azonban éppen ez hiányzott. Azonban mindamellett az adott viszonyok pontos megfigyelése után állíthatom, hogy a mi dolmenünk az aggteleki barlangénál sokkal régebb.

Még az nap délután próbaásatásokat tettem a barlang talajának emelkedettebb részein. A csepkőréteg áttörése után hamúval kevert égetett agyagrétegek s köztük elszórva durva cserépdarabok mint culturréteg jelentkeztek; azonban két, három lábnyi mélyítés után a víz itt is fatumszerűleg oly rohamosan tört elő, hogy az ásatásokat ez idejüleg annyival kevésbbé lehetett folytatni, mert a künt folyton szakadó eső folytán a barlangon átfutó patak is oly rohamosan kezdett áradni, hogy ki felé már erősen gázolnunk kellett a vizet. — Bár jelen kutatásaink eredményei is kielégítők, el vagyok határozva a jövő nyáron, midőn az itteni munkások állítása szerint e barlangok teljesen szárazok, — azokat folytatni.

Kétségtelen, hogy e barlangokat emberek lakták, azonban, hogy mely korban, azt majd a jövő részletes és pontos kutatások lesznek hivatva földérteni. Gyakran épúgy mint künt a halmokat és földvárakat, úgy e barlangokat is a legkülönbözőbb népek és emberek vándorlása járta be. A barlang ú. n. culturrétegében azonban bizonyára mindegyik ott hagyta nyomát. Elég legyen e tekintetben csak az aggteleki barlang többször idézett példájára hivatkoznom, hol a kiásott tárgyak valóban tanulságos képét tárják elénk a korok és kulturák e rétegenként egymásra következőségének a kőkortól kezdve egészen a legújabb korig. Valamint azt is elmondhatni, hogy még ma napság is vannak barlanglakók.

Hogy azonban a barlangi lakás és élet, a culturának úgy ma, mint talán évezredekkel ezelőtt is, nem éppen magas fokát jelenthette, az kétségtelen.

A barlangok leletei körülbelől meglehetősen hű képét adják már ma is ez életnek. Fő foglalkozás, melynek rúgója az élet fentartásának pusztá ösztöne, tehát animalis intentio — a prédálás, a vadászat, hol az erősebb legyőzi a gyengébbet. És nem ritka eset, hogy a gyengébb az ember lesz, a ki elesik a vadállatok csapásai alatt. A ruházat az elejtett állat szőrméje. Fegyver a kő és durung, majd sokkal később a dárda és nyíl.

Maga az élet tartama a folytonos veszélyek között bár külsőleg edzett — de

nem lehet hosszú. A barlangok nedves, dohos levegője és sötétsége felemésztí az emberi szervezetet, mely hiába — úgy idegrendszerének nagyszerű szervezete s agyának materialis súlya és fizikai minőségénél fogva is künt a nagy fényes természetben van hivatva magasztosabb dolgokra.

A barlangokban eszközölt kutatások a barlangi ősemberek csontjain csaknem kivétel nélkül mindenütt bizonyos betegségeket észlelnek. Legközelebb Franciaországban foglalkoznak szakemberek behatóbban e kérdéssel s egy őskori sajátságos csont-siphylis és csontszűt constatálnak a barlangi őscsontokon, melyek éppen a barlangi élet és tartózkodás folyamányaiként tekintendők.

A mi a diósgyőri barlangokat illeti, hiszszük, hogy sikerülni fog hazánk ősember lakta barlangjainak földrajzához hárommal többet fűznünk.

Szendrei János.

AZ ORSZ. RÉGÉSZETI ÉS EMBERTANI TÁRSULAT F. ÉVI MÁRCZIUS HAVI ÜLÉSÉNEK J E G Y Z Ő K Ö N Y V E.

Az országos régészeti és embertani társulat f. évi márczius hó 13-án tartott ez évben harmadik nyilvános ülését délután 5 órakor a m. t. Akadémia kis termében, Pulszky Ferencz elnökle alatt. A tárgysorozatot egyetlen előadás képezte: Pulszky Ferencz az őskori és népvándorláskori ötvösművekről értekezett. Előadását a n. muzeum gyűjteményéből összeállított gazdag mutatványokkal illusztrálta, s a nagyszámú — köztük kiváló szakemberek — közönség élénk érdeklődéssel hallgatta végig az érdekes előadást. Az előadást egész terjedelmében az Archæologia Értesítőben veszik t. olvasóink.

Az előadás után báró Nyáry Jenő, nagy hazánkfiának, Kossuth Lajosnak, levelét olvasta fel, melyben magát a társulat alapító tagjai közé kívánja fölvetetni. Kossuth belépése a társulatba kitörő éljenzéssel fogadtatt. A levél, melyet társulatunk elnökéhez, báró Nyáry Jenőhöz intézett, így szól:

«Tisztelt báró úr! Az aggteleki ásatásokról írt jeles munkájának olvasása közben papírra vetett jegyzeteim, melyeket érdeklődésem tanuságául volt szerencsém megküldeni, az archæologiai értesítőben felvételre méltatván, azon értesítés folytán, hogy 2½ nyomtatott ívre terjedő ez igénytelen dolgozatom a bevett ügyrend szerint száz forint írói tiszteletdíjjal díjaztatik, szabadságot veszek magamnak tisztelt báró úrnak azon kéréssel alkalmatlankodni: szíveskedjék az «országos régészeti és embertani társulatot» nevemben felkérni, hogy a száz forintot tőlem alapítványul elfogadni méltóztassék. Kiváló nagyrabecsüléssel maradván tisztelt báró úrnak alázatos szolgája Kossuth Lajos.»

Ezután felolvastatt a pénztárnok jelentése, melyet más helyütt vesznek t. olvasóink.

Titkár ezután két indítványnyal lép föl. Az első a társulati tagdíj hátralékok behajtása. A titkárság összeállításából kitűnik, hogy a társulatnak következő hátralékai vannak tagdíjokban:

1879-ben	60 à 5 frt	=	300 frt
1880-ban	75 à 5 "	=	375 "
1881-ben	112 à 5 "	=	560 "
1882-ben	248 à 5 "	=	1240 "
összesen 2475 frt			

Ily tetemes összegnek hiánya által, a társulat sok kárt szenved, a titkár arra kéri a választmányt, intézkedjék, minő módon lehetne a tagdíj hátralékokat legczélszerűbben behajtani. A választmány úgy intézkedett s határozatképen kimondotta, hogy az 1882. évi hátralékosoknak az Archæologia Értesítő 1882. utolsó füzeté postai utánvétellel küldessék meg, az előbbi évek tagdíjával hátralékosoknak pedig levélben küldjünk egy udvarias felszólítást, s ha erre sem

* Báró Nyáry Jenő: Az aggteleki barlang mint őskori temető, Budapest, 1881. Lásd a 3-ik számú fénykép-nyomatú táblán a dolmen rajzát.